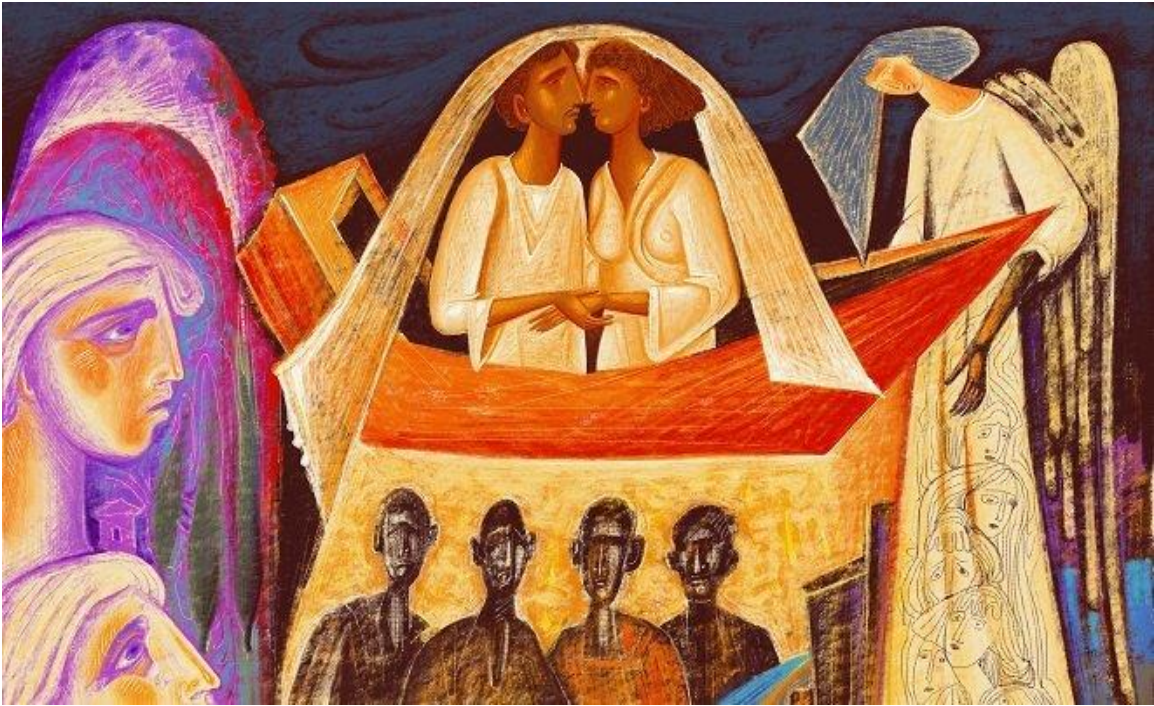

Ο θεσμός του γάμου στην αρχαία Αθήνα.

Γράφει η Κυριακή Τσεκερίδου, Θεολόγος.

Η παρούσα μελέτη, υπό τον αρχικό τίτλο: «Θεολογία γάμου. Ανθρωπολογική, εκκλησιολογική και εσχατολογική θεώρηση της σχέσης των δύο φύλων εντός του χριστιανικού γάμου», σκοπό έχει μέσα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή, τις ευαγγελικές, αποστολικές περικοπές και πατερικές τοποθετήσεις να αναδείξει την ανθρωπολογική, εκκλησιολογική και εσχατολογική θεώρηση του Μυστηρίου του Γάμου.

Θα αναφερθούμε στις μορφές οικογένειας, στην ιερολογία του γάμου, τον ορθό τρόπο επιλογής συζύγου, τον τρόπο τέλεσης του μυστηρίου, τους σκοπούς και καρπούς του. Θα εστιάσουμε κυρίως στην αγαπητική σχέση των συζύγων εντός του χριστιανικού έγγαμου βίου ανάγοντάς την στα Έσχατα.

Θα αναφερθούμε σε κάποια ενδοοικογενειακά προβλήματα, στη σωστή ανατροφή των τέκνων, την ατεκνία, υιοθεσία, υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, το διαζύγιο, το δεύτερο γάμο. Τέλος θα καταγράψουμε την ποιμαντική φροντίδα της Εκκλησίας και θα προτείνουμε τρόπους αρμονικής συνύπαρξης των συζύγων.

Η Αθηναία, η γυναίκα που ήταν σύζυγος ή κόρη Αθηναίου πολίτη, ήταν αρκετά δύσκολο να αποκτήσει την ανεξαρτησία της. Παρέμενε πάντοτε υπό την κηδεμονία του πατέρα της, του αδερφού από τον ίδιο πατέρα, των παππούδων της ή του νόμιμου κηδεμόνα της, του «κυρίου» της, ο οποίος μεταξύ άλλων διαχειριζόταν και την περιουσία της.

Ο γάμος, δεν ήταν επιλογή της νέα γυναίκας, και η συγκατάθεσή της δεν ήταν απαραίτητη, αν και κάποιες φορές την ρωτούσαν. Η κηδεμονία της μετατοπιζόταν στον σύζυγο της και αν αυτός αργότερα πέθαινε, κηδεμόνας της καθοριζόταν ο γιος της ή ο πιο κοντινός της συγγενής (π.χ. αδερφός).

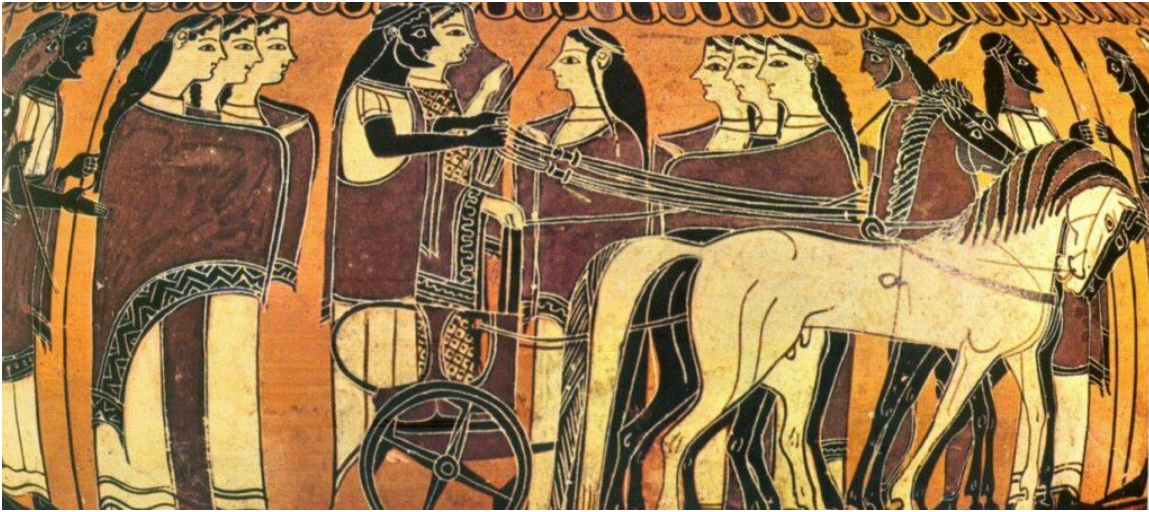
Η «επίκληρος», η κοπέλα που κληρονομεί τον πατέρα της επειδή δεν υπάρχει άντρας κληρονόμος παντρεύεται υποχρεωτικά τον πιο κοντινό συγγενή της. Αυτός που δέχεται να την παντρευτεί, κάποιες φορές χωρίζει την πρώτη του σύζυγο και υποχρεούται από νόμο του Σόλωνα να συνευρίσκεται μαζί της τρεις φορές το μήνα για την απόκτηση άρρενος απογόνου προς συνέχιση του οίκου.

Ο γάμος για τους περισσότερους ήταν «αναγκαίο κακό», αφού η σύναψή του ήταν κοινωνική και θρησκευτική υποχρέωση, χωρίς να υπάρχουν βαθύτερα συναισθήματα, αφού οι μελλοντικοί ήταν τις περισσότερες φορές άγνωστοι. Ο έρωτας ήταν συνώνυμο του πάθους του ερωμένου και εραστή, χωρίς να σημαίνει ότι δεν προέκυπτε κάποιες φορές.

Η συνεισφορά της Αθηναίας γυναίκας στην οικογενειακή περιουσία γινόταν είτε με οικιακά σκεύη, χρυσά κοσμήματα, αρώματα είτε με ακίνητη περιουσία, κτήματα που παραχωρούνταν στον γαμπρό για να τα εκμεταλλεύεται άλλα δεν του ανήκαν. Αν ο σύζυγος χώριζε, η γυναίκα μπορούσε να κρατήσει την περιουσία που έφερε μαζί της πριν τον γάμο, την μισή αγροτική παραγωγή και τα μισά από ότι είχε υφάνει η ίδια μέσα στο σπίτι. Επιπλέον δικαιούταν να πάρει και κάποια χρήματα από τον σύζυγο της. Σε περίπτωση θανάτου του συζύγου η προίκα της, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για ένα δεύτερο γάμο. Ενώ αν είχε παιδιά θα μπορούσε να μένει στο σπίτι του άνδρα της και η προίκα της παραχωρούνταν στα παιδιά της.

Ο άντρας για να ικανοποιήσει τις ιδιαίτερες ερωτικές επιθυμίες του, σεβόμενος την ιερότητα του γάμου και την νόμιμη σύζυγό του κατέφευγε σε παλλακίδες. Αυτές ήταν ελεύθερες Αθηναίες ή δούλες ή ξένες ελεύθερες που

συνδεόταν ερωτικά με τον σύζυγο της Αθηναίας αλλά δεν είχαν καμιά νομική κατοχύρωση από τον σύντροφο της Αθηναίας.

Τις περισσότερες φορές η Αθηναία ήταν υποχρεωμένη να ανέχεται την παρουσία της ακόμα και μέσα στο σπίτι της. Αυτό όμως δεν αποτελούσε μοιχεία για τον Αθηναίο πολίτη. Η μόνη μορφή μοιχείας που ήταν κατακριτέα ήταν η σύναψη ερωτικής σχέσης με την σύζυγο ενός άλλου Αθηναίου πολίτη. Κατά την διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου προκειμένου να αντιμετωπιστεί το δημογραφικό πρόβλημα επιβλήθηκε να έχει κάθε Αθηναίος εκτός της νομίμου συζύγου και μία δεύτερη, Αθηναία ή ξένη.

Αντίθετα αν η σύζυγος απατούσε τον σύζυγο της τότε τιμωρούνταν αυστηρά. Η τιμωρία που της επέβαλε το κοινωνικό σύνολο επικεντρώνονταν στην απώλεια του μοναδικού δικαιώματος, τη συμμετοχή της σε θρησκευτικές τελετές, που ήταν και η μόνη πολιτική δραστηριότητα. Η αποδεδειγμένη δε μοιχεία της συζύγου καθιστά την αποπομπή της υποχρεωτική.

Η στειρότητά της αποτελούσαν αιτία αποπομπής της, αφού ο σύζυγος εκπλήρωνε ένα πατριωτικό και θρησκευτικό του καθήκον. Η εγκυμοσύνη δεν αποτελούσε τροχοπαίδι σε περίπτωση που ο άνδρας της επιθυμούσε την εκδίωξή της. Ο μοναδικός φραγμός εκδίωξης ήταν η επιστροφή της προίκας, που θεωρούνταν απαραίτητη προϋπόθεση για να θεωρηθεί νόμιμος ο γάμος.

Η σύζυγος είχε την δυνατότητα να υποβάλει αίτηση διαζυγίου στον ανώτερο άρχοντα, που ήταν ο προστάτης των αδυνάτων, συνοδευόμενη από τους λόγους διαζυγίου. Η απιστία δεν θεωρείται αιτία διαζυγίου μιας και

επιτρέπεται η σεξουαλική ελευθερία του παντρεμένου άνδρα, ενώ η αποδεδειγμένη κακοποίηση της γυναίκας αποτελεί βάσιμη αιτιολογία.

Ως νόμιμη σύζυγος Αθηναίου πολίτη ο ρόλος της περιοριζόταν στην γέννηση και σωστή ανατροφή των παιδιών για την συνέχιση της οικογένειας και στην διαχείριση (όχι οικονομική) του οίκου της. Είχε την επίβλεψη των υπηρετριών, κατεύθυνε όλες τις δραστηριότητες μέσα στο σπίτι, αναλάμβανε να εκπαιδεύσει τις δούλες και είχε την εποπτεία της τροφού που θα μεγάλωνε τα παιδιά της.

Δύο νόμιμα μέσα είχε στη διάθεσή του ο άνδρας για να μην αποκτήσει μεγάλη οικογένεια, η έκτρωση ή η έκθεση του νεογνού, αφού επιδίωξη ήταν η παρουσία να μην μοιραστεί σε πολλά μερίδια. Ο πατέρας επιλέγει για την τύχη του χωρίς τη συμβολή της μητέρας. Το νόθο ή νόμιμο μη επιθυμητό νεογέννητο εκτίθεται και πεθαίνει από την πείνα, γιατί δεν θεωρείται ακόμη μέλος του κοινωνικού συνόλου και η ύπαρξή του αγγίζει μόνο τα φυσικά συναισθήματα [1].

Παραπομπές:

[1] Robert Flaceliere, μετάφραση Βανδώρος Γ. , Ο δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος των Αρχαίων Ελλήνων, εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα, 2003, σελ.60-90

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>